

Competencia desleal

Concorrenza sleale, Ettore Scola, 2001

Umberto i Leone són dos sastres que es fan la competència, un d'ells és jueu

i viuen a la Roma feixista de 1938

Un veterà del cinema italià

Ettore Scola (1931) és un veterà del cinema italià que retorna a la Itàlia de Mussolini per explicar-nos alguna cosa més. Ja ho va fer a *La Famiglia* (1987) i, sobretot, a *Una giornata particolare* (1977), protagonitzada per Marcello Mastroiani i Sofia Loren. Amb *Concorrenza sleale* torna al període i al marc de l'anterior film i aporta una nova representació d'Itàlia sota el ressorgiment del feixisme a la fi de la dècada dels trenta.

El seu cinema es caracteritza per ser un cinema moral, on traça i dibuixa totes aquelles contradiccions humanes que fan l'individu miser i cruel però, alhora, grotesc. Per això tampoc no s'està de ser irònic i portar aquesta visió seva a la comèdia. *Concorrenza sleale* és una tragicomèdia simpàtica –allò que els italians saben fer bé– amb una interessant càrrega reflexiva. Ho completa un repartiment bo: Sergio Castellito (*Va savoir* de Jacques Rivette i *Deliciosa Martha*), Diego Abantuono i Gérard Depardieu, que ja ens té acostumats a fer de tot.

L'antisemitisme

Scola és jueu. Precisament quan ell era nen, el 1938, i quan només tenia set anys, va viure l'apropament del règim feixista

italià a l'Alemanya nazi. Així, la història que conta és la d'un carrer de Roma, al fons del qual es veu la basílica de Sant Pere del Vaticà –potser al·ludint a l'imperdonable «absentisme» de Pius XII davant dels jueus– i on reflecteix la vida quotidiana a partir de les experiències de dos petits comerciants.

Explica la història de dues sastreries situades una al costat de l'altra, porta amb porta, que pertanyen a dues famílies també veïnes. Els dos comerciants mantenen una disputa per motius comercials: Umberto, un burgès catòlic, rude, que tonteja amb el feixisme, veu com Leone (vitalista i espavilat) creix en clientela en detriment seu, gràcies als preus més econòmics de la seva roba d'home. Irònicament, les dues famílies són molt semblants. Els dos fills petits són amics inseparables –precisament ells són els narradors i espectadors d'una situació difícilment intel·ligible–, i el fill gran dels uns festeja amb la filla gran dels altres. És a dir, que els dos caps de família són, a la vegada, tan iguals, i pertanyen a móns tan iguals, que s'odien.

Però aquesta disputa acaba per anar més enllà de la simple competència comercial –sempre deslleial– i es produeix entre ambdós personatges –i amb ells les famílies– una distància cada cop més gran, la que s'estableix entre el que es

considerava un italià «pur» i un italià jueu. Aquest enfrontament, còmic al cap i a la fi, es complica quan apareix un element nou: els estralls que causaran en la vida quotidiana dels jueus les lleis racials promulgades a Itàlia l'any 1938; com un país i una societat històricament no antijueva, fa de l'antisemitisme i la intolerància motiu d'exclusió social.

Tot i que immediatament es podria malpensar, això no és excusa per al director per recrear-se en la presentació del patiment jueu, sinó que presenta la forma i el context social i polític en què es troben immersos tots els personatges, fet que contribueix a posar en evidència les seves pròpies contradiccions. Lluny d'accentuar-se la distància entre ambdues famílies, es llimen les diferències i es produeix un apropament entre els dos protagonistes, que descobreixen tot allò que els uneix. La competència es converteix en amistat.

A favor de la tolerància

Com dèiem al principi, Scola és moralista i carrega a favor de la tolerància i el respecte –ben fet no és cap defecte. Així, també carrega el relat de diàlegs plens d'ironia i fa una crònica de la vida quotidiana de la societat feixista, fastuosa i ridícula. Sense sensibleries efectistes, retrata que és possible la noblesa del

gènere humà i que és possible apropar posicions en temps de misèria física i intel·lectual.

No podem deixar de veure en aquest film un testimoni i un referent més per a la necessària actualització de la memòria històrica. Darrere de tot el relat sempre hi ha el teló de fons del feixisme i el drama jueu, quan –com diu el mateix Ettore– tot i viure en la mateixa ciutat, al mateix carrer, fer el mateix tipus de feina, pertànyer al mateix estrat social, o tenir el mateix tipus de família, no es podia desenvolupar la pròpia professió ni obrir la pròpia tenda, i s'havia de patir la intolerància i l'exclusió. Però això ara també passa i Ettore ho denuncia. Ara, però, passa amb immigrants i amb treballadors que arriben a la Unió Europea.

Res més a dir. No és una pel·lícula d'una gran transcendència –ja n'hi ha massa sobre aquesta temàtica–, però es entranyable i dóna a pensar, i això és prou important.

Fitxa tècnica

Equip tècnic

Direcció: Ettore Scola
Guió: Ettore Scola Furio Scarpelli Silvia Scola Giacomo Scarpelli
Producció: Franco Committeri
Fotografia: Franco di Giacomo
Música: Armando Trovajoli
Muntatge: Raimondo Crociani
Nacionalitat: Itàlia
Any: 2002
Durada: 105 minuts

Equip artístic

Diego Abatantuono: Umberto
Sergio Castellitto: Leone
Gérard Depardieu: Angelo
Jean-Claude Brialy: Nonno Mattia
Claude Rich: Conde Treuberg
Anita Zagaria: Margherita
Antonella Attili: Giuditta
Elio Germano: Paolo
Gioia Spaziani: Susanna
Sabrina Impacciatore: Matilde
Rolando Ravello: Ignazietto

Filmografia

2001

Un altro mondo è possibile

2001

Concorrenza sleale

1998

La cena

1997

1943-1997

1997

I corti italiani

1995

Romanzo d'un jeune homme pauvre

1993

Mario, Maria e Marioç

1991

Il viaggio di Capitan Fracassa

1989

Che ora è?

1988

Splendor

1987

La Famiglia

1985

Maccheroni

1984

L'addio a Enrico Berlinguer

1983

Le bal

1982

La nuit de Varennes

1982

Vorrei che volo

1981

Passione d'amore

1980

La terrazza

1978

I nuovi vi mostri

1977

Una giornata particolare

1976

Signore e signori, buonanotte

1976

Britti, sporchi e cattivi

1975

*Carosello per la campagna referendaria
sul divorzio*

1974

C'eravamo tanto amati

1973

Festival Unità

1973

Trevico-Torino (viaggio nel Fiat-Nam)

1972

Festival dell'Unità 1972

1972

La più bella serata della mia vita

1971

Permette? Rocco Papeleo

1970

*Damma della gelosia - tutti particolari in
cronaca*

1970

The Pizza Triangle

1969

Il commissario Pepe

1968

*Riusciranno I nostri eroi a ritrovare
l'amico misterio samente scomparso in
Africa?*

1966

L'arcidiavolo

1964

La congiuntura

1964

Se permettete parliamo di donne